

Werelddier

HET MAGAZINE VOOR DIERENBESCHERMERS

ZOMER 2026 • NUMMER 140

Floortje Dessing op reis naar orang-oetans.

Reddingsactie voor schubdieren

Amba en Peter kregen een tweede kans

Interview met Kipster-pionier Ruud Zanders

'Er is niets natuurlijk aan kippen in een stal'

Vecht voor dieren.

worldanimalprotection.nl

Colofon

World Animal Protection
Nederland
Koninginnegracht 60
2514 AE Den Haag
telefoon 0882680000
info@worldanimalprotection.nl
worldanimalprotection.nl

World Animal Protection verzorgt deze uitgave minimaal driemaal per jaar om donateurs en belangstellenden te informeren.
IBAN: NL30TRIO0198307365
BIC: TRIONL2U

World Animal Protection is een geregistreerde liefdadigheidsinstelling met een belastingvrijstellingstatus onder nummer 810592873.

Volg ons op

Duurzaam | Het papier waarop Werelddier is gedrukt, is 100% chloorvrij en is gemaakt van materiaal uit goed beheerde, FSC®-gecertificeerde bossen en uit gerecyclede materialen.

Ontvang je het magazine liever digitaal? **Ga naar:**
▶ worldanimalprotection.nl/digitaal

Voorwoord

Van crisis naar kans voor dieren.

In dit nummer vind je hoopvol nieuws voor orang-oetans, olifanten, schubdieren en kippen. Dat is niet vanzelfsprekend. Want in een wereld die steeds woeliger wordt, raken dieren gemakkelijk uit beeld.

Conflicten, economische onzekerheid en geopolitieke spanningen beheersen de aandacht van beleidsmakers, waardoor dierenwelzijn helaas steeds lager op de prioriteitenlijst belandt. Zelfs klimaatbeleid – óók van levensbelang voor mensen – dreigt in het verdomhoekje te raken.

Diezelfde onrust maakt ook iets anders duidelijk: hoe kwetsbaar en onderling afhankelijk onze systemen zijn – van energie tot voedsel. Wat ver weg lijkt, heeft vaak directe gevolgen dichtbij (en omgekeerd).

De spanningen rond de Straat van Hormuz laten zien hoe kwetsbaar ons voedselsysteem is. Deze smalle zeestraat is niet alleen een cruciale route voor de energiehandel, maar ook voor grondstoffen die nodig zijn voor kunstmest. De oorlog van de VS en Israël tegen Iran heeft daarom directe gevolgen voor de beschikbaarheid en prijs van kunstmest – en dus voedsel – wereldwijd.

Dat is zorgelijk, maar het biedt ook een belangrijk inzicht: de oplossingen voor deze kwetsbaarheden zouden juist positief kunnen uitpakken voor dieren. Een verschuiving naar meer plantaardige en biologische voeding maakt ons in Europa minder afhankelijk van geïmporteerde kunstmest en veevoer. Door kringlopen te sluiten en lokaal te produceren, ontstaat een voedselsysteem dat economisch en ecologisch robuuster is én

minder belastend voor dieren. Minder intensieve veehouderij schept meer ruimte voor natuurlijk gedrag en een beter leven. Meer plantaardige voeding legt minder beslag op leefgebieden van wilde dieren.

Het kan soms overweldigend voelen om naar het wereldnieuws te kijken. De schaal van problemen geeft je al snel een gevoel van machteloosheid. Toch zijn er manieren waarop ieder van ons verschil kan maken: verandering begint niet altijd met grote gebaren. Juist in iets alledaags als voedselkeuzes ligt een belangrijke vorm van invloed. Wat we eten bepaalt hoe dieren worden gehouden en wat voor impact ons voedselsysteem heeft.

In Nederland zien we inspirerende initiatieven die laten zien dat het anders kan. Groen Gezond is daar een mooi voorbeeld van: een samenwerking van World Animal Protection en tal van andere partijen die zich richt op het bevorderen van gezonde, plantaardige en duurzame voeding. Het helpt mensen en organisaties om stap voor stap andere keuzes te maken, door kennis te delen, praktische handvatten te bieden en te laten zien dat gezond eten en zorg voor dieren en onze planeet hand in hand gaan. Doe mee!

Dirk-Jan Verdonk
Algemeen directeur World Animal Protection Nederland

Luistertip: DIER aan BODCAST

Je bent op vakantie en ziet een attractie met wilde dieren. De organisatie geeft aan diervriendelijk te zijn, maar nadat je hebt betaald krijg je toch een vervelend onderbuikgevoel. Je twijfelt: is dit wel écht goed?

Herkenbaar? Helaas worden toeristen met goede bedoelingen vaak misleid door de entertainmentindustrie. Die heeft mooie praatjes, maar buit dieren uit voor geld. In de DIER aan BODCAST legt campagnemanager Sanne Kuijpers uit hoe je dit kan herkennen en hoe je diervriendelijk kunt reizen. Luister via Spotify.

Leestip

Over leven in het wild

Martine van Zijll Langhout is wildlifedierenarts. In dit boek vertelt ze over haar spannende avonturen in de Afrikaanse natuur. Van gorilla's in het regenwoud tot neushoorns op de savanne... Martine heeft de meest bijzondere patiënten. En extra leuk: Martine was als expert aanwezig in 'onze' aflevering van *Tijd voor MAX!*

Meer olifanten in gevangenschap, wel minder ritten

Was- en verzorgingsactiviteiten met olifanten worden steeds populairder in Thailand. Dat blijkt uit ons **nieuwe onderzoek**. Het aantal olifanten in het toerisme groeit, en het merendeel van de dieren leeft in zeer slechte welzijnsomstandigheden.

Gelukkig is er ook goed nieuws: het aantal olifantenritten neemt af. Dit is ook merkbaar in andere landen. Eerder dit jaar kondigde de Indonesische overheid aan helemaal te stoppen met olifantenritten. Maar zolang er andere activiteiten voor in de plaats komen, houden we het leed voor de dieren in stand.

Bijzonder fotomoment: in de studio met Quinty

Jarenlang was Loretta Schrijver de stem van spots. Na haar overlijden zochten we een waardige opvolger. En gelukkig vonden we die! Haar collega en goede vriendin Quinty Trustfull heeft de nieuwe video ingesproken.

Quinty: 'Loretta had zo'n ongelofelijk groot hart voor dieren. Ik vind het heel fijn dat ik nu met mijn stem een stukje van haar werk mag voortzetten. Ik doe het met liefde voor Loretta en met hoop voor de dieren.'

Drie vragen:

aan Lakshmi Persaud, bekend onder de naam Lakshmi, is een Nederlandse zangeres met Hindostaans-Surinaamse roots. Met haar prachtige stem vraagt ze aandacht voor onderwerpen die zij belangrijk vindt. Tijdens *Tijd voor MAX* lanceerde Lakshmi het nummer 'Earth'. Een deel van de streamingopbrengsten gaat naar World Animal Protection.

Wat heb jij met dieren?

1 'Dieren zijn zulke pure en eerlijke zielen. Ze spiegelen je en geven de energie terug die jij uitstraalt, daarom kun je ook veel over jezelf leren. Ze hebben een enorm effect op me: als ik een slechte dag heb, helpen dieren me om te relativiseren. Als er een kraai voorbijvliegt of een kat op me afkomt, word ik uit mijn negativiteit getrokken. Daarom maakt het me zo misselijk dat we die kwetsbaarheid misbruiken voor ons eigen gewin.'

Welke boodschap wil je uitdragen met het nummer 'Earth'?

2 'Ik schreef *Earth* op een eiland in Schotland, omringd door ongerepte natuur. Ik voelde daar heel sterk dat ik niet los sta van de natuur, maar onderdeel ervan ben. De mens heeft steeds meer, maar wordt ook steeds ongelukkiger. Zolang we doorgaan met onze oorsprong verwoesten, kapitalisme verheerlijken en minderheden misbruiken, kunnen we nooit werkelijk gelukkig worden. Daar gaat dit nummer over. En over in actie komen. Als we vlees blijven eten of niet stemmen op goede partijen, komen we nergens. Muziek en kunst zijn belangrijke middelen om mensen te verbinden. Ik denk dat daar systeemverandering start, hoe klein dan ook.'

Als je een dier zou zijn, welk dier was het dan?

'Waarschijnlijk een koudbloedig beestje dat alleen maar op warme stenen in de bloedhete zon wil zitten!'

Scan en luister

Van jungle naar gevangenis.

Met Floortje Dessing naar het verborgen leed van orang-oetans

Hoog in de bomen van de tropische regenwouden in Indonesië slingeren orang-oetans rond. Tot ze met bruto geweld worden weggesleurd en een lange lijdensweg begint. En dat alles voor het vermaak van mensen. Hoe het precies zit? Wij gingen samen met Floortje Dessing op reis om het in kaart te brengen.

Het was een gure winterochtend in januari, toen we samen met Floortje Dessing en twee programmamakers van *Tijd voor MAX* op het vliegtuig stapten naar Thailand. Eind maart waren we namelijk in de studio te gast voor een speciale aflevering over ons werk voor dieren. Onze directeur Dirk-Jan Verdonk vertelde samen met Floortje Dessing en wildlife-expert Martine van Zijll Langhout over de uitbuiting van olifanten, orang-oetans en andere wilde dieren. De aantallen waar het om gaat zijn duizelingwekkend. En hartverscheurend: wereldwijd lijden er ruim 550.000 wilde dieren voor het vermaak van toeristen.

Red me

Terug naar Bangkok, waar in januari onze reis begon om dit dierenleed en ons werk in beeld te brengen. Samen met Floortje brengen we een bezoek aan pretpark Safari World nabij Bangkok. Het is een bekend park, waar veel toeristen op afkomen.

'Ze kijkt naar Floortje met een hartverscheurende blik in haar ogen. Red me, lijkt ze te zeggen.'

Foto door Edwin Hoewe

Het voelt als een geoliede machine, met diershows en vele plekken waar mensen op de foto kunnen met dieren. Bij een van die fotoplekken zijn we meteen getuige van een schrijnend tafereel: twee orang-oetans die hun lippen krullen voor een 'lach' voor de camera. Een van hen, een orang-oetan in een jurkje en met een bananenspeldje in haar haren, draait zich naar Floortje toe, klaar om op de foto te gaan. Want dat moet ze doen, elke dag. Urenlang,

zonder pauze, voor honderden toeristen achter elkaar. Ze kijkt naar Floortje met een hartverscheurende blik in haar ogen. Red me, lijkt ze te zeggen.

Dat kunnen we nu niet. Wat we wél kunnen doen, is zo goed mogelijk in beeld brengen wat er met haar en de andere dieren gebeurt. We zien hoe de apen met een bladblazer worden geföhnd om ze 'klaar te maken' voor een fotosessie. Hoe ze regelmatig in hun gezicht worden gepord en in hun armen geknepen om te zorgen dat ze doorgaan met poseren en onnatuurlijke kunstjes. Er worden 35 orang-oetans gevangengehouden in dit park en elke dag weer moeten ze opdraven voor toeristen, uitgedost in jurkjes, bikini's of met make-up. Naast het poseren moeten ze 'optreden' in een show voor publiek, waar ze met elkaar moeten vechten, of trucjes moeten doen zoals drummen en dansen. Op de momenten dat ze niet te zien zijn, zitten ze in kleine kooien. Zonder bomen of ruimte voor hun natuurlijke gedrag. Hoe deze dieren met

'Hoe de dieren er komen en hoe ze getraind worden, daar ziet het publiek helemaal niks van.'

angst in hun ogen als speeltje worden gebruikt, is verschrikkelijk om te zien. En dat is nog zacht uitgedrukt.

Geëmotioneerd rijden we na het bezoek aan het park terug naar ons hotel. Ook Floortje is aangedaan. 'Het meest ingewikkeld vind ik alles wat voorafgaat aan dit soort vermaak', zegt ze. 'Hoe de dieren er komen en hoe ze getraind worden, daar ziet het publiek helemaal niks van. Je hebt geen idee. Het is hartverscheurend.' En dat is het ook. Orang-oetans horen aan bomen te slingeren in Indonesië en Maleisië. Hoe kan het toch dat deze gevangenis hun werkelijkheid is?

Weggerukt uit de bomen

Het antwoord is simpel: geld. De toeristische industrie verdient flink aan jonge aapjes die nog hun hele leven lang ingezet kunnen worden als attractie. Maar ook als huisdier brengen de jonge orang-oetans veel op. Wat dit trieste lot nóg verdrietiger maakt, is dat orang-oetans een ernstig bedreigde diersoort zijn. Grote stukken van hun leefgebied - de regenwouden van Borneo en Sumatra - worden gekapt voor de productie van palmolie. En dat versterkt de illegale handel nog meer. Bossen raken versnipperd, waardoor het steeds makkelijker wordt voor smokkelaars om orang-oetans te vangen. Want hoe minder bomen er zijn, hoe moeilijker het voor de orang-oetans wordt om te vluchten.

Zodra stropers orang-oetans in boomtoppen hebben gespot - het liefst een moeder met haar jong - hakken ze alle bomen in de buurt om zodat de dieren geen kant meer uit kunnen. Met bruto geweld wordt de moeder omgebracht. En het jong? Dat wordt meedogenloos weggetrokken uit haar moederlijke greep. De start van een leven vol lijden.

Hoopvolle projecten

Gelukkig was het de dag na het bezoek aan dit nare park tijd voor een meer hoopvolle excursie. We gaan naar een olifantenopvang die World Animal Protection ondersteunt, waar olifanten die uit het toerisme zijn gered op hun eigen tempo door de mooie natuur mogen struinen. Geen mensen meer op hun rug, geen kunstjes doen voor publiek, maar samenleven zoals het hoort: in het gezelschap van olifanten zoals zij. Het is een van de voorbeelden >

Antwoord op jullie veelgestelde vragen.

Hoe gaat het met orka's Wikie en Keijo? En waar kan ik dierenleed melden? Deze en vele andere vragen stellen jullie ons regelmatig. Begrijpelijk, want iedereen heeft natuurlijk het beste voor met de dieren. Daarom beantwoorden we jullie meestgestelde vragen.

© Bron: TideBreakers

Heb je ook een vraag? Stuur ons dan een mailtje via info@worldanimalprotection.nl

1 Ik heb tickets geboekt bij een olifantensanctuary, maar hij staat niet op jullie lijst van diervriendelijke opvangplekken. Ze schrijven alles dat ik wil horen. Zijn dat verkooppraatjes of kan ik dit vertrouwen?

Goed dat je je hierin verdiept. Het is belangrijk om kritisch te zijn. Een locatie kan zichzelf een sanctuary noemen, maar dat betekent niet altijd dat het een diervriendelijk park is. Je kunt inderdaad kijken naar onze lijst met 'olifantvriendelijke plekken'. Daarnaast kun je je vasthouden aan een aantal tips. Kijk bijvoorbeeld op de website van de sanctuary of je ziet dat toeristen olifanten mogen aanraken. In dat geval zou je de plek beter kunnen mijden. Nog meer tips én de olifantvriendelijke plekken vind je via worldanimalprotection.nl/olifantvriendelijkereisgids

2 Ik zag op vakantie in Marokko veel aangeklede aapjes aan kettingen die met mensen op de foto moesten. Kunnen jullie een actie starten?

Fijn dat je het meldt! We krijgen veel meldingen van dierenleed. Helaas kunnen we niet elk dier redden. Onze focus ligt op het verbeteren van de levens van zo veel mogelijk dieren, door met wereldwijde, duurzame oplossingen te komen. We bekijken elke melding goed en wegen af of, en hoe, we iets kunnen betekenen. In dit geval kun je zelf ook iets doen, door melding te doen bij lokale organisaties en door negatieve reviews achter te laten bij de locatie.

3 Ik heb veel gelezen over de orka's Wikie en Keijo. Klopt het dat ze deze zomer naar een opvang gaan?

De orka's Wikie en Keijo verblijven op moment van schrijven in Marineland, dat januari 2025 de deuren sloot. Eind 2025 kondigde de Franse overheid aan dat de dieren naar The Whale Sanctuary Project in Canada zouden gaan, waar de orka's in een afgesloten baai een semi-natuurlijk leven kunnen leiden. Dit is niet zonder risico's, maar het is het best denkbare scenario voor de twee orka's. Daar zal er niet met de dieren worden gefokt en hoeven ze geen shows te doen. Dat is wel het geval in Loro Parque, het Spaanse dolfinarium dat ook als mogelijke oplossing wordt genoemd. Lees voor het laatste nieuws de liveblog.

4 Is het mogelijk om een dierenorganisatie in mijn testament op te nemen?

Dat kan zeker. Daarmee geef je dieren de kans op een toekomst in vrijheid, veiligheid en op een leven zonder lijden. Het is fijn om in je testament te hebben vastgelegd wie wat erft, zodat jouw nalatenschap wordt besteed zoals jij dat wilt. Omdat World Animal Protection is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) hoeft er geen erfbelasting te worden betaald. Je gift gaat hierdoor volledig naar het beschermen van dieren wereldwijd. Je kunt op onze site een brochure aanvragen met praktische tips en verhalen.

van diervriendelijk toerisme, waarbij de olifanten hun eigen leven leiden en toeristen ze kunnen bezoeken - maar dan wel vanaf een verantwoorde afstand. Het contrast met de pretparken is onbeschrijfelijk groot. De rust, de ruimte, de vrijheid... Het doet ons goed om hier te zijn, na de ellende van de vorige dag.

En ook voor de orang-oetans is er hoop. We voeren gesprekken met overheden en de reisbranche om te zorgen dat het aanbod aan toeristische activiteiten stopt en er strengere wet- en regelgeving komt. En we steunen programma's om de uitbuiting van deze dieren concreet tegen te gaan, zoals het conservatieprogramma SOCP, dat al ruim 450 orang-oetans heeft gered en in het wild heeft uitgezet. We zijn ongelooflijk blij dat we door het steunen van dit soort projecten stapje voor stapje de industrie

'De rust, de ruimte, de vrijheid... Het doet ons goed om hier te zijn, na de ellende van de vorige dag.'

kunnen veranderen, en de levens van vele dieren minder zwaar kunnen maken.

We blijven vechten

Als we in het vliegtuig terug naar Amsterdam stappen, nemen we naast het leed ook deze projecten met ons mee. Het is soms zwaar om met eigen ogen te zien hoe dieren worden uitgebuit - en er ter plaatse niets aan te kunnen doen. Maar des te waardevoller is het om er bij terugkomst samen weer de schouders onder te kunnen zetten. Om het

verhaal van deze orang-oetans, olifanten, en al die andere honderdduizenden dieren te mogen vertellen in een programma als *Tijd voor MAX*. Want ze hebben ons nodig. En we blijven voor hen vechten. Tot we in een wereld leven waarin uitbuiting van dieren niet meer bestaat.

De redding van Chocolate?

De jonge orang-oetan Chocolate is een van de dieren die SOCP (Sumatran Orangutan Conservation Programme) heeft geholpen. Dit aapje werd al jong slachtoffer van de illegale handel: stropers doodden zijn moeder en namen Chocolate mee, om te verkopen. Maar voor het zover was, werd hij dankzij een reddingsactie bevrijd. Na vier jaar in een opvang, waar hij de vaardigheden leerde om in het wild te overleven, brak het moment aan waar hij en zijn verzorgers zo naar verlangden: zijn vrijlating in een natuurreservaat. De transportkist ging open en Chocolate verdween meteen de jungle in. Terug naar zijn thuis, en een leven in het wild.

Help jij mee om dieren zoals Chocolate een tweede kans te geven?

Doneer nu.

Dag, lieve Kammoon.

Een halfjaar geleden hebben we afscheid moeten nemen van olifant Kammoon. Ze was een bewoner van de olifantvriendelijke opvang Somboon Legacy Foundation in Thailand, en een van de olifanten in ons adoptieprogramma.

Kammoon heeft jarenlang moeten bedelen om geld voor haar eigenaar. In Somboon kon ze eindelijk leven zoals een échte olifant. Ze was gek op eten, slapen en wandelen door de jungle. En ze was altijd samen met Malee: meer dan dertig jaar haar beste vriendin.

In december 2025 werd Kammoon meegesleept door een sterke stroming van de rivier. Haar mahout heeft haar met hulp van de lokale bevolking kunnen redden, maar daarna ging het bergafwaarts met Kammoon. De schok verslechterde haar gezondheid en ze kwam er niet meer bovenop. Een paar weken na het ongeluk is ze gestorven. Met een traditionele, boeddhistische ceremonie is er afscheid van haar genomen.

Kammoon is door veel mensen in hun hart gesloten. Ze werd ongeveer 85 jaar. Rust zacht, lieve Kammoon.

Ons werk voor olifanten in nood gaat door!

Meer over ons adoptieprogramma:

▶ worldanimalprotection.nl/adopteer-een-olifant

De meest trieste verjaardag ooit.

Wat weet jij over orka Teno?

Op 31 maart was orka Teno jarig. Ken jij het verhaal van Teno al? Test je kennis.

WAAR OF NIET WAAR?

1 Teno is één jaar geworden

Teno werd op 31 maart 2025 geboren. Hij is het kalfje van de 'Nederlandse' orka Morgan, die in 2010 ernstig verzwakt in de Waddenzee werd gevonden. Helaas is ze nooit naar de zee teruggekeerd. Nu moet ze dagelijks optreden in een show voor toeristen - en Teno ook.

2 Teno leeft in een dolfinarium in Frankrijk

Net zoals zijn moeder leeft Teno in Loro Parque op Tenerife. In dat park zitten nog vier andere orka's en talloze andere zeedieren, zoals dolfinen. In Europa is er één ander dolfinarium met orka's in gevangenschap: het Franse Marineland, dat begin 2025 zijn deuren sloot. Wereldwijd leven er zo'n zestig orka's in gevangenschap.

3 Er worden vaker orka's geboren in gevangenschap

Helaas is dit waar. Jonge orka's brengen een leven lang geld in het laatje. Maar eigenlijk had Teno nooit geboren mogen worden. Toen Morgan naar Loro Parque werd gebracht, was er afgesproken dat er niet met haar gefokt zou worden. Vóór Teno heeft ze ook al een kalfje gekregen: Ula. Zij overleed op tweejarige leeftijd.

4 Reisorganisaties hebben een aandeel in het leed van dieren als Teno

Door kaarten voor dolfinenattracties te verkopen, houden reisorganisaties zoals TUI Group de wrede industrie in stand. Ze presenteren gevangen zeedieren als een onschuldig uitje en verdienen geld over de rug van wilde dieren. TUI Group zegt tegen commerciële fokprogramma's te zijn, maar verkoopt ook na Teno's geboorte nog kaarten voor Loro Parque.

5 Als orka Teno wordt gered, kan hij eindelijk naar zee

Voor walvisachtigen die lang in gevangenschap hebben geleefd, is het vaak niet mogelijk om te overleven in het wild. Nu er steeds meer dolfinaria hun deuren sluiten wegens dalende bezoekersaantallen of nieuwe wetgeving, is het dus belangrijk om te investeren in opvangplekken op zee. Het is belangrijk dat de huidige generatie walvisachtigen in gevangenschap de laatste zal zijn. Wij pleiten daarom in Nederland voor een fokverbod voor dolfinen in gevangenschap.

1 WAAR, 2 NIET WAAR, 3 WAAR, 4 WAAR, 5 NIET WAAR

Wist je dat...

Orka's ook dolfinen zijn? Orka's zijn de grootste dolfinensoort ter wereld. Het zijn roofdieren die onder meer vissen, zehonden, walvissen en zelfs andere dolfinen eten. Dolfinen (en dus orka's) behoren tot de familie van walvisachtigen.

TUI, stop met dierenleed

Samen met bekende Nederlanders Milouska Meulens, Martijn Koning, Kevin Hassing, Miryanna van Reeden, Laura Ponticorvo en Iris Hesseling vroegen we TUI Group op 31 maart opnieuw om te stoppen met de verkoop van kaarten voor dierenleed.

▶ [Bekijk de video op de YouTube-pagina van World Animal Protection Nederland:](#)

Gered van de illegale schubdierhandel

Een nieuw leven voor Amba en Peter.

In een huis in het Indonesische Ambarawa liggen overal schubben. Tachtig kilo maar liefst. Maar tussen die schubben ligt een schubdier. Hij leeft nog... en wordt gered. Amba, wordt hij later genoemd.

Het verhaal van Amba start nog eerder dan dat moment in het huis in Ambarawa. Namelijk al in augustus 2025, bij het begin van een reddingsactie op het Indonesische eiland Jakarta. Onze partner JAAN (Jakarta Animal Aid Network) heeft na maanden van monitoren en onderzoeken een stroper in het vizier. Ze komen in actie en vinden schubdierschubben, schubdiervlees... en een dood schubdier. Het is duidelijk dat het dier is gekookt om de schubben te kunnen verwijderen. Ze vinden ook een levend schubdier, dat kort na de redding overlijdt. Maar er is meer: de stroper geeft informatie over een gespecialiseerde schubdiestroper die hem zou bevoorraden.

De vondst van Amba en Peter

Deze cruciale informatie leidt naar het huis van de volgende stroper, in Ambarawa. Daar treffen ze een nog levend schubdier aan: Amba. De stroper wordt opgepakt, Amba wordt gered en naar het reddings- en rehabilitatiecentrum van JAAN gebracht. Zijn lijf zit onder de teken, waar hij snelle behandeling voor krijgt. Hij knapt snel op en al gauw laat Amba zien dat hij zelfverzekerd is. Hij eet goed en graaft constant in het zand in zijn hok.

Peter tijdens medisch onderzoek.

Op 4 september wordt een ander schubdier uit de handen van een illegale handelaar gered: Peter. Hij is niet alleen, maar het andere gevonden schubdier overlijdt voordat ze bij het reddingscentrum aankomen.

Voor Peter en Amba ligt er een nieuwe toekomst in het verschiet. Beide dieren worden goed verzorgd en in de gaten gehouden in de opvang van JAAN, een partnerorganisatie die actief is in Indonesië.

Vlak voor de kerst is het tijd voor hun vrijlating: op 22 december worden ze naar de kleine berg Sanggabuana gebracht. Peter komt meteen uit de transportkist en beweegt zich zonder aarzelen naar de bossen op de berg. Amba heeft even tijd nodig om te observeren voor hij de kist achter zich laat. Voorzichtig, pootje voor pootje, gaat ook hij de beplanting in. Even later worden de twee schubdieren samen gespot, voorzichtig struinend door de groene vegetatie. Dan verdwijnen ze uit het zicht.

De schubdieren worden in een transportkist meegenomen voor vrijlating.

Dr. Loes verwijdert teken onder Amba's schubben.

Amba wordt medisch onderzocht.

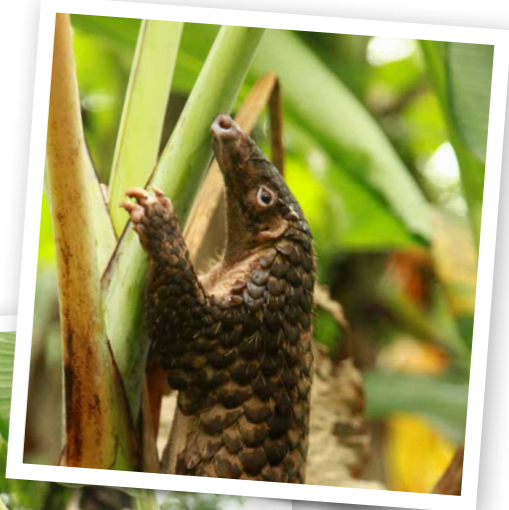
Handel in schubdieren

De vrijlating van de twee schubdieren is slechts een klein stukje van de strijd tegen de schubdierenhandel. Peter en Amba konden worden gered, maar vele andere schubdieren niet. Het schubdier is 's werelds meest illegaal verhandelde diersoort. De dieren worden in grote aantallen gestroopt, voornamelijk om hun schubben te gebruiken voor traditionele medicijnen en voor hun vlees. Indonesië is de grootste leverancier van producten van wilde dieren in Azië, met veel illegale handel. Daarom werken we samen met JAAN om deze industrie een halt toe te roepen. Het team van JAAN zoekt undercover naar informatie over de handel in dieren. Samen met

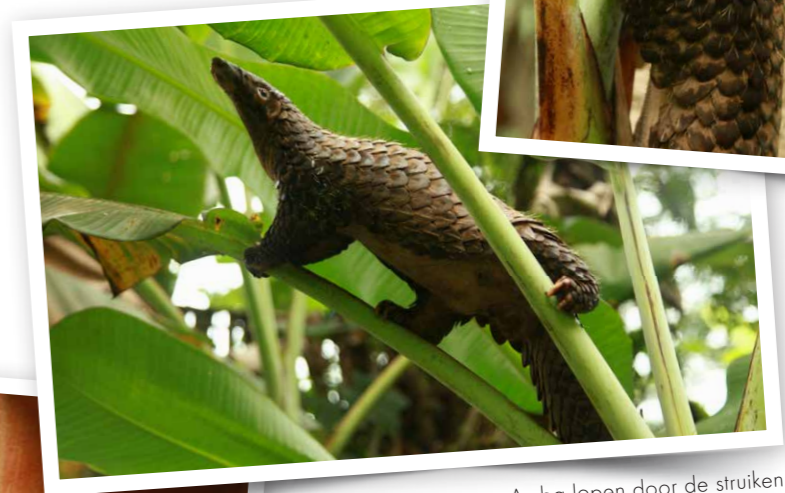
Feiten over de schubdierhandel

- Tussen 2000 en 2013 werden ongeveer een miljoen schubdieren gedood en verhandeld.
- Schubdieren worden vooral verhandeld voor hun schubben, die worden verwerkt in traditionele medicijnen.
- Hun vlees wordt in sommige landen gezien als een delicatessen. Daarnaast worden schubdieren verhandeld als huisdier.
- Stropers gebruiken wrede manieren om dieren te vangen. Zo steken ze vuren aan om de dieren uit hun holen en uit boomtoppen te lokken. Dan vangen ze de dieren, slaan ze hen dood en gooien ze in kokend water.

de lokale politie worden vervolgens stropers aangehouden en dieren en producten in beslag genomen. Levende dieren worden naar JAAN's opvang gebracht, waar ze zorg krijgen en kunnen herstellen. Dieren die sterk genoeg zijn, worden weer vrijgelaten in het wild, daar waar ze horen, zoals Peter en Amba.

Peter en Amba lopen door de struiken.

Peter en Amba kijken voorzichtig de wildernis in.

Samen staan we sterk

World Animal Protection doet onderzoek, voert campagnes en werkt aan betere wet- en regelgeving voor dieren. We steunen partnerorganisaties die dieren redden, opvangen en soms weer uitzetten, en die samen met ons strijden tegen uitbuiting van dieren, zoals JAAN.

Bescherm de kip.

Kippen zijn bosdieren. Ze besteden een groot deel van de dag aan scharrelen en klimmen van nature 's nachts in bomen voor een welverdiende nachtrust. De vogels hebben kleine oogjes, maar zien meer kleuren dan mensen. Een kuikentje in een ei kan al tegen zijn moeder piepen, bijvoorbeeld om het ei te verplaatsen bij ongemak. Wat een fascinerende dieren!

Fastfoodketens als Burger King en McDonald's sluiten kippen op in donkere megastallen. Elk jaar beoordelen we die ketens op kippenwelzijn. Uit ons laatste onderzoek blijkt dat veel bedrijven zéppen dat ze kippenwelzijn belangrijk vinden, maar geen concrete actie ondernemen. Zo kunnen miljarden kippen wereldwijd nooit scharrelen en zien vele zelfs nooit daglicht.

Met de *European Chicken Commitment* hebben bedrijven beloofd om het welzijn van vleeskuikens te verbeteren. Dit jaar moeten die afspraken realiteit worden. We roepen de bedrijven op om zich aan hun belofte te houden en actie te ondernemen.

Kippen zijn bijzondere dieren, en ze hebben ons hard nodig om hen te beschermen.

PUZZEL EN WIN!

Loop jij straks met deze handdoek onder je arm naar zee?

Reismonkey geeft er drie weg. Los de puzzel op en maak kans op het winnen van een handdoek.

Hé reiziger.

Ben jij op zoek naar een lichte handdoek voor in je koffer? Deze extra lange microvezelhanddoek van Reismonkey is gemaakt van 16 gerecyclede PET-flessen. Een verantwoorde keuze: zo draag jij bij aan een wereld zonder plastic en een beter leven voor dieren. Je neemt hem gemakkelijk met je mee, want deze handdoek is binnen een paar minuten alweer droog!

Wat moet je doen?

Streep de woorden weg uit de puzzel en vorm met de overgebleven letters een woord.

DIERENRIJK	SLANG
HABITAT	SUPPORTER
HERKAUWEN	TOERISME
IMPACT	VARKEN
LEEUEW	VERENKLEED
OLIFANT	WERELDWIJD
ORANG-OETAN	WILD
PETITIE	WILDLIFE
SCHARRELEN	

N	P	K	I	J	R	N	E	R	E	I	D
E	E	B	T	N	A	F	I	L	O	D	
L	T	H	A	O	T	O	O	E	E	I	J
E	I	E	T	V	E	M	K	E	T	W	
R	T	R	I	A	O	R	L	U	C	D	
R	I	K	B	R	G	K	I	W	A	L	
A	E	A	A	K	N	N	D	S	P	E	
H	L	U	H	E	A	I	A	L	M	R	
C	M	W	R	N	R	M	E	L	I	E	
S	R	E	T	R	O	P	P	U	S	W	
R	V	N	W	I	L	D	L	I	F	E	

Gla je slag!

Speciaal voor jou als lezer van het magazine Werelddier krijg je tot en met 31 juli tien procent extra korting op jouw aankoop van reisartikelen bij Reismonkey.nl met de code WERELDDIER.

De overgebleven letters vormen de oplossing:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Stuur de oplossing voor 1 augustus naar puzzel@worldanimalprotection.nl. Daarna krijgen de winnaars bericht van ons.

Kippenboer met een plantaardig dieet.

Interview met Ruud Zanders over kippen, hypocrisie en de toekomst.

Ruud Zanders is oprichter van Kipster. Op een zo diervriendelijk mogelijke manier houdt hij kippen voor eieren – die hij overigens zelf niet eet. Dit zorgt voor morele dilemma's en kansen voor verandering. Hij vertelt ons zijn verhaal: van het pluimveebedrijf van zijn ouders tot zijn plantaardig dieet.

'Ik kom uit een dorp bij Venray, een gebied met veel varkens en kippen. Mijn ouders hadden altijd een pluimveebedrijf. Na mijn studie aan de Universiteit van Wageningen heb ik dat overgenomen', vertelt Ruud. Het familiebedrijf was een van de grootste in het zuiden van Nederland. 'Alles was grootschalig. Zo veel mogelijk eieren voor zo min mogelijk geld. We hadden een miljoen legkippen en deden zaken in Polen, Duitsland, Turkije en Frankrijk. Onze totale omzet was 40 tot 45 miljoen euro. Maar toen ging alles failliet in 2007.'

Na het faillissement wilden Ruud en zijn vrouw opnieuw beginnen. 'Ik dacht: wat moet ik anders doen? We hebben van alles bekeken en gelezen. En toen realiseerde ik me iets. Als alles zo goedkoop mogelijk moet, is er iemand die die prijs moet betalen. Het dier, de biodiversiteit of het klimaat. Dat wilde ik niet meer. En zo is Kipster ontstaan.'

Om zijn nieuwe bedrijf zo goed mogelijk te laten lopen, deed Ruud uitgebreid onderzoek. Hij kreeg bezoek van boeren uit Afrikaanse landen, die verbaasd toekeken wat de dieren aten. Bij hun boerderijen aten dieren alleen restproducten. 'Onze kippen kregen granen die mensen in andere landen graag zouden eten. Dat klopt niet. Vanaf dat moment gaven we onze kippen ook alleen maar restvoer.'

De volgende stap was het leren over de dieren zelf. 'Ik volgde cursussen over emoties en de intelligentie van dieren. En toen kwam de klap. Ik schrok me helemaal

'Ik volgde cursussen over emoties en intelligentie van dieren. En toen kwam de klap.'

wild van wat ik allemaal leerde. Als boeren weten we eigenlijk heel weinig over kippen. We snappen hoe we ze gezond houden en moeten verzorgen. Maar we weten niet dat ze vriendschappen sluiten, bewust beslissingen maken en in het ei al een band vormen met hun moeder.' Toen besepte Ruud dat het roer écht om moest. Hij houdt rekening met dierenwelzijn, maar ook met het klimaat, energieverbruik en transparantie. 'Ik ontdekte dat je het eigenlijk niet helemaal goed kán doen. Alleen zo goed mogelijk. Dat ben ik met Kipster gaan doen. Maar eigenlijk zouden we helemaal van de productiedieren af moeten. Daarom ben ik plantaardig gaan eten, zeven jaar geleden.' Ondanks deze vooruitstrevende blik noemt Ruud zichzelf geen dierenvriend. 'Ik vind gewoon dat we levende wezens met rust moeten laten.'

Hypocriet? Misschien wel

Ruud vindt het een dilemma: hij eet plantaardig maar produceert eieren. Over deze tweestrijd produceerde filmmaker Kadir van Lohuizen in 2025 de documentaire *The Vegan Poultry Farmer*. 'Dierlijke producten nemen toe', zegt Ruud. 'Dus ergens wil ik gewoon helemaal stoppen. Maar is dat wel wijsheid? Kun je beter stoppen, of verandering brengen?' Ruud krijgt veel kritiek van zowel de agrarische wereld als dierenliefhebbers. 'Kippenboeren vinden me maar lastig. Ze noemen me hypocriet,

omdat ik eieren produceer en deze zelf niet eet. Veel veganisten vinden dat ook. Misschien hebben ze gelijk, maar ik hoop dat ik Nederlanders een diervriendelijker alternatief kan bieden. Ik wil de industrie van binnenuit aanpassen.'

Ondanks het vele commentaar heeft Ruud een optimistische blik. 'Ik denk wel dat we naar een plantaardige wereld toe bewegen. In rijkere landen komt steeds meer bewustzijn over de bio-industrie, over wat we met de dieren doen. Ooit verwacht ik een omslagpunt; of ik dat ga meemaken weet ik niet. Misschien over 20, 50 of 150 jaar. Maar ik ben ervan overtuigd dat die omslag ooit komt.'

Een plantaardige toekomst

Zelf beweegt Ruud steeds meer naar plantaardige producten. Zijn droom? De eerste pluimveehouder zijn die plantaardige eieren verkoopt. 'Ik ben al jaren bezig met de productie, het is niet makkelijk. Het klinkt misschien simpel, maar het is echt een opgave.' Het liefst produceert Ruud verschillende soorten plantaardige eieren: gekookt, geroerbakt, omelet. Op deze manier hoopt hij alternatieven te bieden aan mensen die graag dierlijke producten eten. 'Een beetje zoals De Vegetarische Slager.'

Omdat Ruud het krimpden van de veestapel belangrijk vindt, is hij ook geïnteresseerd in kweekvlees. Hij is betrokken bij Respect-Farms, 's werelds eerste kweekvleesboer-

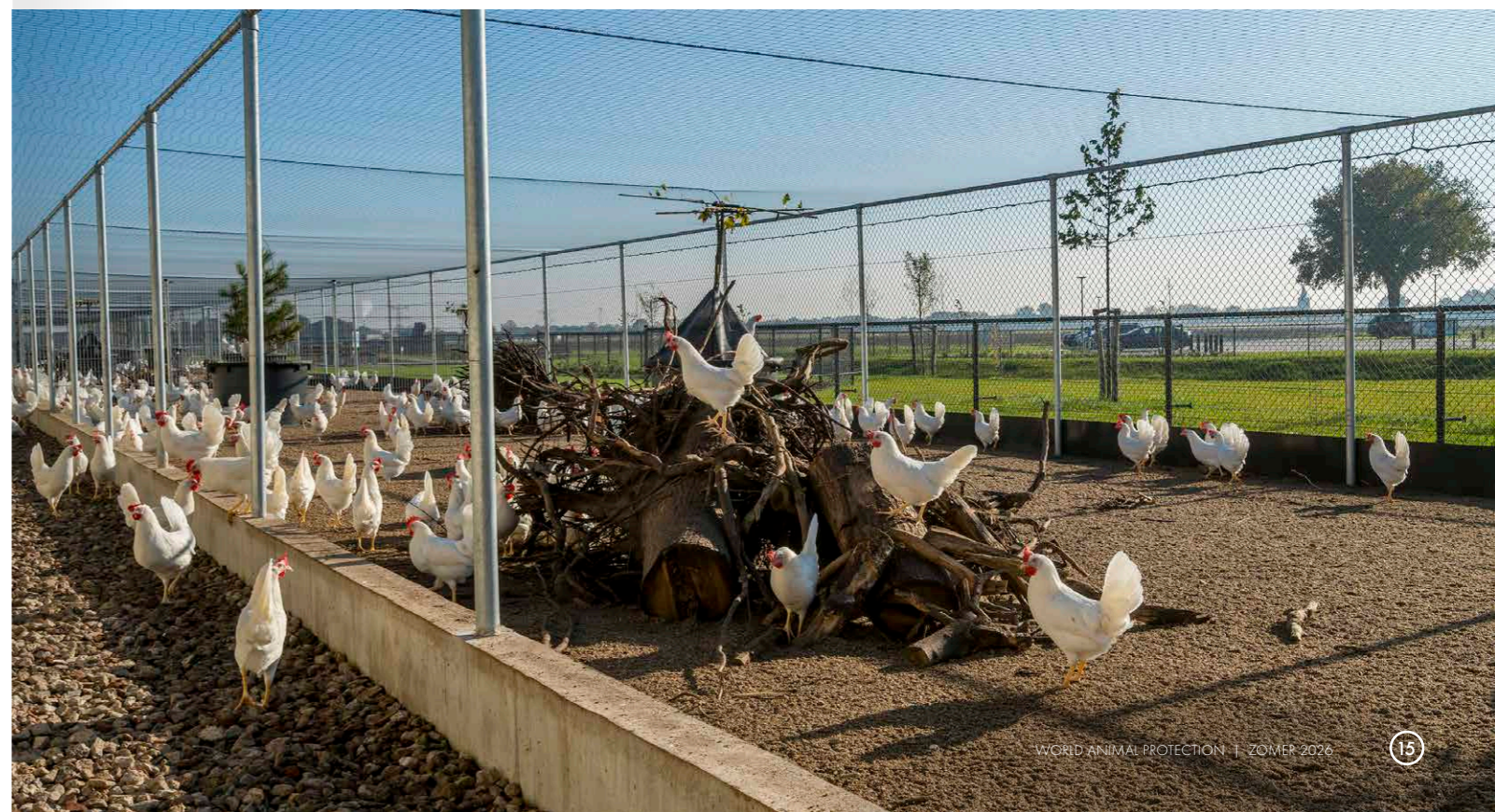

'Ik hoop dat ik Nederlanders een diervriendelijker alternatief kan bieden.'

derij. 'Je hebt veel minder dieren nodig én ze hoeven niet geslacht te worden. Ik weet dat mensen kweekvlees onnatuurlijk vinden. Maar er is ook niets natuurlijks aan dieren in een stal.'

Alle principes bij Kipster zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit van Wageningen. Daaruit blijkt dat we ruim drie werkdagen nodig hebben als de westerse wereld doorgaat met het huidige

voedingspatroon. Maar als de dierlijke consumptie met twee derde afneemt, kunnen we het wél bolwerken. 'Als iedereen nu op Kipster-eieren overstapt, past onze productie nog steeds niet binnen de ecologische grenzen van de planeet. Maar als iedereen minder eieren gaat eten, komen we wél een stapje dichterbij.' En dat is uiteindelijk waar Ruud het voor doet. 'Als ik mensen kan overtuigen om iets te veranderen, dan heb ik mijn doel bereikt.'

Coverdier: de orang-oetan.

Met hun gespierde armen en roodbruine vacht slingeren ze door de bomen van Borneo en Sumatra: orang-oetans. Krachtig. Maar tegelijkertijd enorm kwetsbaar. De orang-oetan wordt ernstig met uitsterven bedreigd en individuele dieren worden uitgebuit in de toerisme-industrie.

Veel mensen voelen een grote verbondenheid met orang-oetans. En dat is niet vreemd: het DNA van de orang-oetan komt voor 97 procent overeen met dat van de mens. In het Indonesisch betekent orang-oetan dan ook 'bosmens'. Orang staat voor 'mens', hutan betekent 'bos'. Het stukje 'bos' in hun naam hebben ze te danken aan hun leefwijze. Ze leven hoog in de bomen en komen maar zelden op de grond. Soms dalen ze af om naar een andere boom te gaan, als de bomen te ver uit elkaar staan, of om voedsel of water te zoeken.

Al slingerend door de jungle leggen ze grote afstanden af. En dat is knap, want ze zijn de zwaarste dieren die in bomen leven. Mannetjes kunnen wel 80 of 90 kilo wegen! Slapen doen ze ook in de bomen; daarvoor bouwen ze nesten van takken, twijgjes en bladeren.

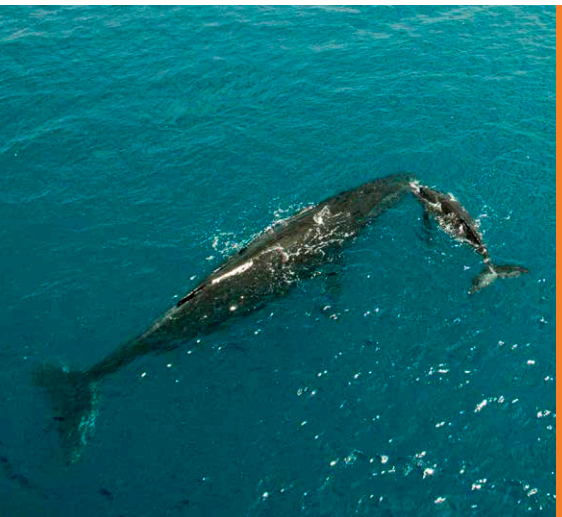
Ook hun vindingrijkheid is iets waarin mensen zich herkennen. Ze gebruiken gereedschap om hun dagelijks leven gemakkelijker te maken. Zo gebruiken ze scherpe takjes om mee te snijden en maken ze zelfs paraplu's van bladeren.

Het is lastig exact te zijn, maar naar verwachting leven in het wild nog ongeveer 120.000 orang-oetans. Eigenlijk zijn er drie soorten orang-oetans. De Borneose orang-oetan, de Sumatraanse orang-oetan en de Tapanuli-orang-oetan. Ze verschillen in uiterlijk en genetische samenstelling en óók in hoeveel er nog van zijn. Van de Borneose orang-oetan zijn nog maximaal 104.700 dieren. De Sumatraanse orang-oetan telt nog ongeveer 14.500 dieren en van de Tapanuli – een soort die is ontdekt in 2017 – zijn er minder dan 800.

Waardoor dat komt? Orang-oetans kennen allerlei soorten bedreigingen. Door de palmolie-industrie wordt hun leefgebied steeds kleiner. Ook worden ze veelvuldig gevangen en verhandeld, om als huisdier te dienen of voor gebruik in het toerisme. In dat laatste geval worden de apen gedegradeerd tot attriboot. Ze moeten shows opvoeren voor publiek (soms zelfs boksshow's!), krijgen kleren aan en moeten als foto-accessoire opreden. Een groter contrast met zijn wilde, natuurlijke leven kan er eigenlijk niet zijn.

► Lees op pagina 4 meer over hoe we orang-oetans helpen.

Wil je deze zomer graag wilde dieren zien op een verantwoorde manier?

We tippen graag de Wildlife Heritage Areas!

Samen met de World Cetacean Alliance richten we Wildlife Heritage Areas op. Plekken over de hele wereld waar lokale gemeenschappen zich inzetten voor het behoud van leefgebieden en de dieren daarin en waar verantwoord toerisme is. Zo heb je in Europa het Madeira Whale Heritage Area, Apennines Marsican Bear Heritage Area (Italië) en Tenerife-La Gomera Marine Area Whale Heritage Area. Daar kun je met een gerust hart om wild spotten.

Bekijk het op ► wildlifeheritageareas.org

RETOUR: Koninginnegracht 60, 2514 AE Den Haag

PostNL
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas